

ÇALGI YAPIM USTALARI: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

Öğr. Gör. Nihat Ozan KÖROĞLU¹

ÖZ

Çalgı yapıcılığı müziğe olan ilgi, alaka ve bir şeyler üretme merakı sonucunda ortaya çıkan ve müzik camiasının çalgı ihtiyacını gidermek amacıyla faaliyet gösteren bir meslek gurubudur. Bu meslek gurubunun gerekliliği ve önemi Türk Müziği alanında icra yapan tüm sazandeler tarafından bilinmektedir. Atalarımızın da söylemiş olduğu “Alet işler, el övünür.” sözü çalgı yapıcılığının ve çalgı yapım ustalarının önemini en güzel şekilde yansıtmaktadır. Bu çalışmada Antalya’da Türk Müziği alanında faaliyet gösteren çalgı yapıcılarının isimleri ve yaptıkları çalgılar, yapıcıların yaşlarına göre kronolojik olarak sıralanmıştır. Çalgı yapıcıları ile görüşülerek yaptıkları çalgıların özellikleri, kullandıkları teknikler hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Bu bilgilerin ışığında, çalgı yapıcılarının karşılaştığı sorunlar ve geliştirdikleri teknikler hakkında genel değerlendirmeler ve sonuçlara varılmıştır. Geçmişte yaşamış çalgı yapıcılarının çalgı yapım teknikleri hakkında günümüzde çok fazla bilgiye sahip olmadığımız için bu makalenin, Antalya’da yaşayan çalgı yapıcılarının çalgı yapım teknikleri, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların giderilmesi açısından bugüne ve geleceğe ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Müzik, Çalgı, Çalgı yapıcılığı, Çalgı yapım teknikleri

---

¹ Akdeniz Üniversitesi, Antalya Devlet Konservatuvarı, Geleneksel Türk Müziği Bölümü,
nihatozankoroglu@akdeniz.edu.tr

INSTRUMENT MANUFACTURES: THE CITY OF ANTALYA EXAMPLE

ABSTRACT

Instrument Manufacturing is an occupational group rising interest for music and desire for breaking new ground and is active for the purpose of meeting the instrument need of musical community. Necessity and significance of this occupational group is known by all musicians performs in the field of Turkish Classical Music. "Tool brags strangers" idiom reflects the significance of instrument manufacturing and masters ideally. Hereby in this study, names of instrument manufacturers in the Turkish Classical Music in Antalya and their instruments are ranged by chronologically. It is aimed to get information about the features of instruments, techniques they used by interviewing with manufacturers. In the light of this information, general considerations and results are gained about problems of instrument manufacturers and their techniques they developed. It is thought that, this article will throw light on today and future in the field of troubleshooting about techniques of instrument manufacturing masters' and their problems hence, we do not have enough information in nowadays about the techniques of instrument manufacturers at past

Key Words: Music, Instrument, Instrument manufacturing, Techniques of instrument manufacturing

1. GİRİŞ

“Çalgı, müzik yapmak için kullanılan aletlere verilen genel addır (Kalender, 2001: 160).” Tanrıkorur’a (2003: 56) göre; “*müzikte çalgı istisnai birkaç form dışında, 1. Ses müziğinin vazgeçilmez eşlik unsuru, 2. Başlı başına bir müzik türü olarak çifte fonksiyona sahiptir.*” İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar çeşitli çalgılar yapılmıştır. Bu çalgılar zamanla gelişip değişerek bugüne ulaşmış, bazıları ise talep görmeyerek ve kullanılmayarak varlığını sürdürememiştir. Çalgı yapımcıları, zamanla gelişen teknolojiden yararlanarak bu çalgılara gerek teknik gerekse icra bakımından yeni özellikler katmıştır. Fakat müziğin temelindeki güzel sese ulaşma arzusu, teknolojiden de yararlanılarak çalgı yapımcılığına da yansımış ve çalgı yapımcıları için devamlı gelişen bir süreç olmuştur (Çakırer ve Oter, 2009).

Konservatuar bünyesinde çalgı yapım bölümlerinin kurulması ile çalgı yapımcılığı kurumsal bir kimlik kazanmıştır. Etem Ruhi Üngör çalgı yapımcılarını, çalgı yapım süreci bakımından 3 boyutta incelemiştir.

- 1- Çalgının üretimin başından sonuna kadar tek elden çıkması,
- 2- Çalgının bir bölümünün yapılıp, diğer bölümlerinin de başka yapımcılar tarafından yapılması,
- 3- Çalgı yapımcısı bir firmanın çalgılarını çeşitli yapımcılara yaptırarak kendi etiketi ile satması (Karabıyık, 2011).

Bu çalışmada Etem Ruhi Üngör'ün sınıflandırmasındaki “1- Çalgının üretimin başından sonuna kadar tek elden çıkması” maddesinden yola çıkarak, bu maddede belirtilen özellikleri taşıyan çalgı yapımcıları ile görüşülmüştür.

2. AMAÇ

Bu çalışmada Antalya ili merkez ilçelerinde yaşayan çalgı yapımcılarını tanımak, çalgı yapımcılarının çalgı yapım teknikleri hakkında bilgi sahibi olmak ve yaşadıkları sorunları ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarının Antalya’da yaşayan çalgı yapımcılarını tanıma fırsatı sağlayacağı ve çalgı yapımı ile ilgilenen kişilere yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Antalya ili merkez ilçelerinde yaşayan çalgı yapımcıları kimlerdir?
2. Çalgı yapımında kullanılan yöntem ve teknikler nelerdir?

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmış ve veriler görüşme yoluyla elde edilerek yorumlanmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme formu ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı ve olayların doğal ortamda, bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik sürecin izlendiği bir araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırma yönteminin tercih edilmesinin nedeni, bu çalışmada daha detaylı ve derinlemesine bilgi edinmek istenmesidir.

3.2. Katılımcılar

Araştırmaya Antalya Merkez ilçelerinde yaşayan çalgı yapımcıları katılmıştır. Katılımcılardan iki kişi ud, iki kişi bağlama, bir kişi ney, bir kişi kanun ve bir kişi de santur sazlarını yapmaktadır. Katılımcıların hepsi erkektir. Katılımcıların ikisi üniversite, dördü lise, biri ilkokul mezunudur. Katılımcıların gizliliğini korumak için adları yerine A1 ve A7 arası kodlamalar kullanılmıştır. A1, A2, A3, A4 katılımcıları en çok deneyime sahip olanlardır. Diğer katılımcıların deneyimleri ortalama 6-10 yıl arasındadır. Katılımcılar ile ilgili tüm bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Katılımcılar	Cinsiyet (K/E)	Yaş	Mezuniyet	Yaptığı Çalgı	Deneyim (Yıl)
A1	E	43	İlkokul	Bağlama	33
A2	E	62	Lise	Ud	26
A3	E	49	Lise	Bağlama	16
A4	E	62	Üniversite	Ney	20
A5	E	32	Üniversite	Ud	10
A6	E	43	Lise	Kanun	8
A7	E	27	Lise	Santur	7

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

3.3. Veri Toplama Aracı

Katılımcıların görüşleri görüşme formu yoluyla toplanmıştır. Görüşme formu, kişisel bilgiler bölümü, çalgı yapım süreci bölümü ve çalgı yapımcılarının beklentileri bölümü olmak üzere toplam üç bölümden oluşmuştur. Görüşme formundaki sorulardan bazıları şunlardır:

- Yaptığınız çalgıya olan talep durumuna yönelik düşünceleriniz nelerdir?
- Yaptığınız çalgının yapımıyla ilgili yeni teknikler geliştirilmesi konusunda düşünceleriniz nelerdir?
- Çalgı yapımcılığı mesleğinin daha iyi bir yere gelmesi konusunda beklentileriniz nelerdir?

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Görüşme ile elde edilen veriler katılımcılardan izin alınarak ses kayıt cihazına kaydedilmiş ve kayıt altındaki bu görüşmeler kelime kelime çözümlenmiştir. Görüşme ile ilgili sorulara yönelik belirlenmiş kategoriler önceden oluşturulmuştur ve araştırmanın amacını yansıtmaktadır. Bu kategoriler yapılacak doküman analizinin de temel kategorileri olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Ortaya çıkan sonuçlar birlikte yorumlanmıştır.

4. Bulgular

4.1. Malzeme temini

A1, A3, A5 ve A6 katılımcıları malzeme teminini İstanbul'dan yapmaktadır. A1 ve A5 katılımcıları aynı zamanda Artvin ilinden de malzeme temin ettiklerini belirtmişlerdir. A4 katılımcısı özellikle Aydın ve Antakya illerinin malzemelerini tercih ettiğini belirtirken, Antalya'dan da yararlandığını söylemiştir. A2, A6 ve A7 katılımcıları da A4 katılımcısı gibi yaşadıkları ili tercih ettiklerini yani Antalya'dan da malzeme temin ettiklerini söylemişlerdir.

Katılımcılar	İL
A1	İstanbul/Düzce/Artvin
A2	Antalya/ Kocaeli/Konya/Ankara
A3	İstanbul/İzmir
A4	Aydın/Antalya/Antakya
A5	Hindistan/Akşehir/İstanbul/Artvin
A6	Antalya/ İstanbul
A7	Antalya

Tablo 2. Malzeme Temin Edilen İller

4.2. Çalgı yapımında yeni teknikler geliştirme

Katılımcılardan A7 katılımcısı hariç diğer katılımcılar çalgı yapımında yeni teknikler geliştirme konusunda olumlu cevap vermiştir. A1 katılımcısı bağlama yapımında sapı takmada ve sap arkasını yuvarlamada yeni aparatlar geliştirdiğini söylemiştir. A3 katılımcısı perde sistemleri, cila sistemleri ve tekne sistemleri geliştirdiğinden bahsetmiştir. A4 katılımcısı ney yapımında yeni teknikler geliştirme konusunda “bugüne kadar ney sazının iç

açkısını yaparken törpü kullanılıyordu, şuanda matkap uçları kullanıyorum ve yeni teknikler üzerinde çalışıyorum.” demiştir.

4.3. Yapılan ürünlerin değerlendirilmesi

A4 katılımcısı hariç bütün katılımcılar yaptıkları ürünleri sipariş üzerine yapıp sattıklarını söylemiştir. A4 katılımcısı yaptığı ürünleri nasıl değerlendirdiğini “*amatör korolarda ki neyzen adaylarına hediye ediyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

4.4. Çalgı imal etme mekânları

Katılımcılar	İmal Yeri
A1	Atölye
A2	Atölye
A3	Atölye
A4	Ev
A5	Atölye
A6	Atölye
A7	Ev

Tablo 3. Çalgıların yapıldığı mekânlar

4.5. Yapılan çalgıya olan talep durumunun değerlendirilmesi

A1, A2, A4 ve A5 katılımcıları Antalya ilindeki müziksel yapıyı göz önünde bulundurarak, yaptıkları çalgılara olan talep durumunun iyi olduğunu belirtmişlerdir. A3 katılımcısı ise yaptığı çalgıya olan talep durumunun orta düzeyde olduğunu ifade etmiştir. A6 ve A7 katılımcıları yaptıkları çalgıya olan talebin çok fazla olmadığını, ancak sipariş üzerine çalgı yaptıklarını söylemişlerdir.

4.6. Çalgı yapımcılarının başka bir mesleğe sahip olup olmadığının belirlenmesi

A1 ve A2 katılımcıları çalgı yapımından başka bir mesleğe sahip olmadıklarını belirtmiştir. A3 katılımcısı çalgı yapımı dışında ticaret ile uğraştığını, A4 katılımcısı da asıl

mesleğinin turizmci olduğunu söylemiştir. A5, A6 ve A7 katılımcıları çalgı yapımı dışında müzisyen olduklarını ifade etmiştir.

4.7. Çalgı yapımcılarının sorunları ve beklentileri

A1, A4 ve A6 katılımcıları yetiştirecek elemanlar bulmakta zorlandıklarını, beklentilerinin gerçek anlamda hevesli, istekli ve ahlaklı talebeler bulmak ve yetiştirmek olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca A1 katılımcısı, çalgı yapımcılarının sorunları ile ilgili “*mevcut yönetimin çalgı yapımcılarına karşı tutumunu beğenmiyorum. Çalgı yapıcılığı bir meslek gurubu olarak görünmüyor ve bizler bankalardan kredi alırken bile zorluk çekiyoruz.*” ifadelerini kullanmıştır. A2, A5 ve A7 katılımcıları, Türk Müziği sazlarının daha kaliteli ve standart yapılabilmesi için gerekli bazı aletlerin Türkiye’de bulunmasının çok zor olduğuna, bunların kolay elde edilebilir hale gelmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Böylece sazların kalitesinin kendiliğinden yükseleceğini ifade etmiştir. A3 ve A6 katılımcıları devlet desteğinin önemini vurgulamıştır. Bununla alakalı A3 katılımcısı devletin Türk Müziği ile ilgilenen öğrencileri teşvik etmesinin gerekliliğinden bahsetmiştir. A6 katılımcısı ise ahşap ve kereste temini konusunda Orman Bakanlığı’nın çalgı yapımcılarına destek vermesi gerektiğini ifade etmiştir.

4.8. Çırak yetiştirme durumu

Katılımcılar	Çırak Yetiştirme
A1	Hayır
A2	Hayır
A3	Evet
A4	Evet
A5	Hayır
A6	Hayır
A7	Hayır

Tablo 4. Çırak yetiştirme durumu

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada; Antalya ili merkez ilçelerinde yaşayan çalgı yapımcılarının tanıtılması ve çalgı yapıcılığıyla alakalı ilk ağızdan bilgi sahibi olunması amaçlanmıştır. Çalgı yapımcılarıyla yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. Çalgı yapımcıları, yetiştirecek eleman bulmakta zorlanmaktadır.
2. Çalgı yapımcıları, bir meslek gurubu olarak görülme istemekte ve bu konuda devletten destek beklemektedir.
3. Çalgı yapımcıları, ülkemizde sahip olmadıkları teknolojik ve teknik imkânlarla sahip olmak istemektedir.

Çalgı yapıcılığı, güzel sanatların birçok dalında meşh usulü ile yani usta – çırak ilişkisi çerçevesinde günümüze kadar gelmiştir. Fakat günümüzde usta- çırak ilişkisinin yanında metotlaşma gerekliliği de önemi yadsınamaz bir gerçektir. Çalgı yapıcılığında belirli bir standardı ve kaliteyi yakalayabilmek için acilen metotlaşma yoluna gidilmelidir. Ülkemizde ki Türk Müziği Konservatuarlarında çalgı yapım, bakım ve onarım bölümlerinin sayısı olarak artması, çalgı yapıcılığının kurumsal bir nitelik kazanması için önemlidir. Ayrıca bu bölümlerde ki eğitim ve öğretimin niteliği de arttırılmalı ve Türk müziği camiasının ihtiyacına cevap verecek ölçüde geliştirilmelidir.

Çalgı yapıcılığı bir meslek gurubu olarak görülmeli ve gerekli her türlü devlet desteği sağlanmalıdır. Ülkemizde ki çalgı yapımcılarının yurt dışındaki teknolojiye yabancı kalmaması için çeşitli kolaylıklar sağlanmalı ve çeşitli teşvikler verilmelidir. Toplumların uygarlık ölçütlerinden en önemlisini güzel sanatlar ve ağırlıklı olarak ta güzel sanatların önemli bir kolu olan müzik oluşturduğu için, çalgı yapımında ki iyileşme ülkenin gelişmişliğine de katkı sağlayacaktır. Müziğe meraklı ve müzikle uğraşan herkesin istediği çalgıyı yaşadığı yerde kolaylıkla bulabilmesi, müzikteki gelişiminin ön koşulunu oluşturmaktadır.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 39

Kasım – Aralık 2013

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

KAYNAKÇA

ÇAKIRER, H. Serdar ve OTER, Tolga (2009), Geçmişten Günümüze Ud Yapımcıları ve Ud Yapımında Kullanılan Yöntemler. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 309.

KALENDER, Necdet (2001), Çalgı Yapım, Bakım ve Onarımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 14, (1), 160.

KARABIYIK, Ayşen Kaya (2011), *20. Yüzyıl'dan Günümüze İstanbul'da Kentsel Türk Makam Müziği Çalgı Yapımcılığında Karşılaşılan Sorunlar ve Giderilme Yolları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. 3.

TANRIKORUR, Cinuçen (2003), *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi*. İstanbul: Dergâh Yayınları. 56.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2006), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 2. baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi. 39,198.